

Nieuwsbrief Nieuwkomers

Maart 2026

In deze nieuwsbrief informeren wij u over de ontwikkelingen en vraagstukken rondom het Programma Nieuwkomers.

1.1 Programma

Programmaplan vastgesteld

Na de start van het Programma Nieuwkomers eind 2023 is in 2024 en 2025 ingezet op het opstellen van het programmaplan, het op orde brengen van de basis in de lopende activiteiten en het ontwikkelen van een aantal initiatieven. Een aantal voorbeelden: de asielopvanglocatie werd gebouwd en in gebruik genomen, en de gang van zaken rond de opvanglocatie en begeleiding van Oekraïense ontheemden werd bestendig. De voorlichting en dienstverlening in de gemeente én regio aan arbeidsmigranten en werkgevers is doorontwikkeld en voor statushouders wordt doorlopend ingezet op passende huisvesting en goede aansluiting van de inburgering. U bent hier gedurende de periode regelmatig over geïnformeerd door middel van presentaties in raadsbijeenkomsten en door middel van raadsinformatiebrieven.

Eind 2025 heeft college het programmaplan vastgesteld. Daarmee zijn de strategische programmadoelen bepaald, evenals de aanpak om in samenspraak met de brede gemeentelijke organisatie én maatschappelijke partners de doelen te behalen. Het programma loopt tot eind 2027; de benodigde duurzame inzet ten behoeve van nieuwkomers wordt vervolgens in de reguliere gemeentelijke inzet geborgd.

Versnelling en verdieping op onderdelen

Binnen de programmatische aanpak werken we gericht aan het behalen van de doelen door periodiek op onderdelen te verdiepen of versnellen, naast de reguliere inzet en de samenwerking daarin binnen de gemeente en met maatschappelijke partners. Voor de komende periode geldt dit voor bijvoorbeeld de volgende onderdelen:

- We organiseren in Q1 een netwerkbijeenkomst om verdere invulling gegeven aan de brede samenwerking binnen de gemeenten en met onze maatschappelijke partners. We maken hier concrete afspraken over de inzet en de onderlinge aansluiting van onze inzet.
- Het participatieverklaringstraject wordt toegankelijk gemaakt voor een bredere doelgroep – daarmee werken we aan beter inzicht en begrip van normen en waarden en kennis van de Nederlandse samenleving.
- De inzet rondom Nederlandse taalverwerving wordt samen met de adviseur taal en cultuur verder duurzaam vormgegeven.
- We zetten in op cultuursensitieve dienstverlening door het organiseren van voorlichtingen en trainingen.
- We onderzoeken op welke manier we Democracy kunnen aanbieden voor nieuwkomers (vooral statushouders en inburgeraars). Democracy is een

interactief rollenspel waarbij deelnemers samen bouwen aan een fictieve stad en daarbij keuzes maken over de inrichting. Het spel is aangepast om geschikt te zijn voor nieuwkomers en laat hen ervaren hoe besluitvorming en compromissen werken in de Nederlandse en lokale context. Het programma is bedoeld om deelnemers te laten begrijpen hoe zij invloed kunnen uitoefenen in hun nieuwe woonplaats.

Een andere ontwikkeling is de inzet (eind 2025) van een Kwartiermaker werk en participatie voor nieuwkomers. De kwartiermaker brengt in beeld hoe de gemeente haar rol op dit onderwerp goed kan pakken, door onder meer een analyse te maken van de speerpunten per doelgroep, en van de kansen in de regio qua kansrijke sectoren én regionale samenwerking. Binnenkort start in navolging hiervan een Regiefunctionaris toeleiding naar werk en participatie van nieuwkomers. De regiefunctionaris jaagt binnen de looptijd van het programma kansen aan, en zorgt voor de verankering van de lokale aanpak. Daarbij is speciale aandacht voor samenwerking met onderwijs en ondernemers en zetten we in op versterking van de regionale samenwerking met een focus op de lokale impact.

Actualiteit en adaptiviteit

Het Programma Nieuwkomers is niet statisch; actuele ontwikkelingen hebben invloed op de inzet vanuit het Programma Nieuwkomers. Zo sorteren we bijvoorbeeld voor op de (wettelijke) statuswijziging van Oekraïense ontheemden en de impact daarvan op de gemeentelijke inzet voor deze doelgroep. U leest daar verderop in de nieuwsbrief meer over. Eventuele wetswijzigingen, of andere ontwikkelingen die buiten de invloedssfeer van het programma liggen vragen om regelmatige reflectie op de voortgang en de programmadoelen. Hierover is zowel bestuurlijke als organisatorische afstemming en overleg met maatschappelijke partners. Gedurende de looptijd van het programma wordt gaandeweg en in samenspraak met interne collega's en maatschappelijke partners dan ook bekeken op welke onderdelen versnelling en/of verduurzaming van de inzet nodig en mogelijk is, of waar de inzet juist kan worden afgebouwd. Dit doen we in de reguliere contacten in de samenwerking maar ook door regelmatig themagerichte actietafels te organiseren.

1.2 Asiel

Opvanglocatie

AZC Zevenbergen in cijfers

AZC Zevenbergen is sinds 1 juli 2025 open. Conform onze opgave in de Spreidingswet heeft het AZC 200 capaciteitsplekken. Het COA gaat ervanuit dat er

gemiddeld 182 plekken bezet zijn, dit i.v.m. het kunnen schuiven met de bezetting van de bedden zodat er een goede combinatie van bewoners in de appartementen is. Het aantal bewoners op de laatste dag van december 2025 (meest actuele managementinformatie) bedroeg 189. Op basis van de bestuursovereenkomst worden eerst statushouders die voor huisvesting gekoppeld zijn aan Moerdijk of de regio geplaatst in het AZC, aangevuld met mensen die nog in procedure zijn. In december 2025 was 64 % vergunninghouder en was 36 % van de bewoners nog in procedure. 57 % Van de bewoners is onderdeel van een gezin, 43 % is alleengaand/ alleenstaand. De jongste bewoner was 1 jaar oud en de oudste 81. Er zijn 24 kinderen in de basisschool leeftijd, zij gaan naar De Toren in Zevenbergen waar de centrale taalklas voor nieuwkomers is gevestigd. Er wonen meer mannen dan vrouwen in het AZC, 60%-40%. De top 5 herkomstlanden is Syrië, Somalië, Eritrea, Jemen, Turkije.

AZC Zevenbergen en haar omgeving

Er is periodiek veiligheidsoverleg tussen politie, BOA's, veiligheidsstaf Moerdijk en COA. De afgelopen maanden hebben er geen veiligheidsincidenten gespeeld op- of rondom het AZC. Mocht dat onverhoopt wel het geval zijn dan zijn de lijnen kort en kan er direct opgeschaald worden.

Het omwonendenoverleg van directe buurtbewoners, inwoners en ondernemers uit Zevenbergen is sinds de opening vier keer bij elkaar gekomen. De deelnemers zijn tevreden over de gang van zaken op het AZC en de manier waarop ze tijdens het overleg geïnformeerd worden en inbreng kunnen hebben. Afhankelijk van de zaken die spelen wordt het volgende overleg gepland, op 2 februari 2026 is afgesproken dat het volgende overleg op 8 juni aanstaande zal zijn.

Activiteiten op AZC Zevenbergen

Op het AZC Zevenbergen worden diverse programma's en activiteiten aangeboden zodat de bewoners kunnen werken aan hun integratie in Nederland. Het gaat om Voorinburgering en NT2 taallessen voor statushouders basaal Nederlands en voor mensen die nog in procedure zitten. Een vrijwilliger onderneemt creatieve activiteiten met vrouwen, en kinderen gaan naar zwembad. Een wekelijks koffiemoment voor bewoners zorgt ervoor dat de bewoners elkaar en de begeleiders de bewoners leren kennen. Er wordt een Meedoenbalie opgestart om te ondersteunen in het zoeken van werk of vrijwilligerswerk. Ook werken de bewoners zelf aan de leefbaarheid op- en om de locatie. Ze prikken de locatie schoon, houden de wasruimte schoon en gaan het groenbeheer op locatie uitvoeren als het groeiseizoen weer begint. Tot slot is in december een schoonmaakactie door AZC bewoners uitgevoerd rondom de locatie en de toegangsweg naar aanleiding van een klacht over rommel door een inwoner van onze gemeente.

Spreadingswet

Het kabinet Jetten behoudt de spreadingswet. De tweede cyclus van de spreadingswet is vrijwel direct na aantreden van het nieuwe kabinet opgestart. De eerste stap is het publiceren van een capaciteitsraming. Minister van den Brink heeft deze op 27 februari 2026 gepubliceerd. Voor Moerdijk is deze vastgesteld op 195 plekken. Dit betekent dat Moerdijk ook in de tweede cyclus met het leveren van 200 asielplekken voldoet aan de wettelijke opgave van de Spreadingswet. In het provinciale regieteam wordt de komende maanden besproken hoe de indicatieve verdeling uit de capaciteitsraming vertaald kan worden in een provinciaal plan om de aantallen die per provincie zijn vastgesteld te realiseren. Dit plan moet voor 1 december 2026 bij de minister ingeleverd zijn. De minister bekijkt vervolgens of de plannen voldoende zijn en neemt een besluit over de verdeling van de plekken, de opvangplekken die in dit verdeelbesluit staan moeten vanaf 1 juli 2027 beschikbaar zijn.

1.3 Statushouders

Huisvesting

De reguliere taakstelling voor het tweede halfjaar van 2025 (28) hebben we gehaald. We hadden echter nog een achterstand weg te werken uit eerdere periodes, inclusief die achterstand was onze opgave het huisvesten van 44 statushouders in het tweede half jaar van 2025. We sluiten 2025 af met een achterstand van 9. De achterstand die we hadden is daarmee wel ingelopen van 16 naar 9. Er zijn 35 statushouders gehuisvest. In de coulancemaand januari 2026 hebben we een deel van de resterende achterstand nog ingelopen. De provincie heeft ons het oordeel 'voldoet niet, doch verschoonbaar' gegeven. Dit omdat we niet de volledige taakstelling hebben kunnen halen door diverse redenen die buiten onze invloed liggen, zoals vertraging bij de IND of nareizigers die definitief niet komen.

We hebben in de tweede helft van 2025 twee grote gezinnen (7 personen en 10 personen) kunnen huisvesten. Grote woningen zijn qua huur vaak niet te betalen door deze grote gezinnen. Moerdijk draagt het meerdere van de huur zodat het ons ook lukt om grote gezinnen te huisvesten. Ook is in oktober de doorstroomwoning voor statushouders van 18+ geopend waar AMV'ers (alleenstaande minderjarige statushouders) uit de woongroepen in Zevenbergen naar kunnen doorstromen als zij toe zijn aan meer zelfstandigheid en nog wachten op hun familie die naar Nederland komt. In totaal bieden we nu voor 11 AMV'ers een plek om te werken aan zelfstandigheid en integratie in Nederland.

De nieuwe taakstelling voor het eerste half jaar van 2026 is 32 (regulier) + 9 (achterstand), totaal 41.

Inburgering

In 2025 was het drie jaar geleden dat de eerste statushouders instroomden in de nieuwe wet inburgering. Voor een inburgeringstraject staat drie jaar, veel

statushouders zijn bijna klaar met hun inburgering en wachten op de uitslagen van hun examens. In Moerdijk gaat het om de volgende totaal aantallen instroom sinds de start van de Wet Inburgering 2021

- B1 route: 61 personen waarvan er 10 geslaagd zijn
- Z-route: 58 personen waarvan er 2 met afgerond traject
- Onderwijsroute (MBO): 15 personen, waarvan 2 geslaagd
- Onderwijsroute (HBO): 7 personen waarvan 1 geslaagd

Een project met DSV heeft gezorgd dat 6 statushouders uit Moerdijk zijn uitgestroomd naar werk, 4 werken fulltime omdat hun inburgering is afgerond en 2 statushouders werken parttime omdat ze hun inburgering nog af moeten ronden.

Op dit moment wordt de onderwijsroute aanbesteed in de brede regio West Brabant, dit gebeurt onder verantwoordelijkheid van de gemeente Breda.

Op 5 november 2025 vond op het gemeentehuis van Moerdijk de vernieuwde uitreiking van de Participatieverklaringcertificaten (PVT) plaats. PVT is een verplicht onderdeel van de inburgering waarin statushouders leren over democratie, de grondwet, de verzorgingsstaat, werkcultuur en gewoonten en de rechten en plichten die in Nederland gelden. Tijdens de ceremonie kregen de statushouders niet alleen hun diploma maar maakten zij op een interactieve manier kennis met de bibliotheek, sport en cultuur (Meer Moerdijk), het gemeentehuis en toerisme in Moerdijk. Hiermee werd het geleerde tijdens de PVT sessies gekoppeld aan de Moerdijkse samenleving.

Eerder is afgesproken dat er drie jaar na de inwerkingtreding van de Wet Inburgering 2021 landelijk een tussenevaluatie uitgevoerd zou worden en na vijf jaar de wetsevaluatie. Oorspronkelijk werd de uitkomst van de tussenevaluatie eind 2025 verwacht. De staatssecretaris heeft bekend gemaakt dat er vertraging is opgetreden in de afronding van de onderzoeken. De rapportage wordt nu begin 2026 verwacht. Nu de eerste statushouders in onze Werkplein regio hun inburgering afronden heeft Moerdijk bij het Werkplein (nogmaals) geagendeerd om ook regionaal de uitvoering van de Wet Inburgering 2021 te gaan evalueren.

1.4 Arbeidsmigratie

Trend

Binnen de gemeente Moerdijk en de Regio West-Brabant is sprake van een toenemende instroom van arbeidsmigranten uit Spanje en Afrikaanse landen. Deze groep bestaat grotendeels uit jonge, goed opgeleide arbeidsmigranten met de intentie zich voor langere tijd in Nederland en mogelijk in de gemeente Moerdijk te vestigen. Zij zijn voornamelijk werkzaam in het haven- en industriegebied.

Een belangrijk knelpunt vormt het tekort aan passende en betaalbare huisvesting. Dit beperkt de mogelijkheid voor arbeidsmigranten om zich duurzaam in de gemeente te vestigen en zorgt ervoor dat een deel van deze doelgroep nog geen vaste woonplek in Moerdijk heeft.

Tegelijkertijd neemt de vraag vanuit werkgevers in het havengebied om ondersteuning en advisering bij vraagstukken rondom arbeidsmigranten toe. Het gaat dan onder meer over huisvesting en toegang tot basisvoorzieningen zoals de huisartsenzorg.

WINpunt en spreekuren op locatie

De samenwerking met WINpunt West-Brabant op het gebied van informatievoorziening en concrete ondersteuning aan arbeidsmigranten verloopt structureel, effectief en draagt aantoonbaar bij aan een verbeterde toegankelijkheid en kwaliteit van de dienstverlening. We treden steeds vaker gezamenlijk op, onder andere door het organiseren van spreekuren op locatie bij bedrijven en huisvesters. Deze werkwijze blijkt succesvol: het vergroot het bereik, maakt vroegsignalering mogelijk en sluit beter aan bij de leef- en werkwereld van arbeidsmigranten. Zowel arbeidsmigranten als werkgevers ervaren deze werkwijze als positief.

Daarnaast is een structurele samenwerking tot stand gebracht met het Juridisch Loket voor het bieden van juridische ondersteuning aan arbeidsmigranten indien noodzakelijk. Het Juridisch Loket ontvangt hiervoor rijksmiddelen en biedt juridische hulp in meerdere talen. Hierdoor wordt de rechtspositie van arbeidsmigranten versterkt en wordt de dienstverlening laagdrempelig en toegankelijk ingericht.

Voortgang initiatieven huisvesting arbeidsmigranten

Voor het initiatief aan de Blokdijk 1 in Moerdijk heeft de gemeente medio juni 2025 een omgevingsvergunning verleend voor de realisatie van een campus met tijdelijke logiesgebouwen voor in totaal 450 arbeidsmigranten. De bouw van deze locatie is inmiddels gestart. Daarnaast is in december 2025 een conceptaanvraag ingediend voor het initiatief aan de Oudemolensdijk 13 in Fijnaart, dat voorziet in huisvesting voor circa 320 arbeidsmigranten. In januari 2026 is een conceptaanvraag ingediend voor het initiatief aan de Zwaluwsdijk 7 in Moerdijk, met een capaciteit van circa 112 arbeidsmigranten. Tot slot is het principeverzoek voor het initiatief aan de Langeweg in Zevenbergen, dat voorziet in huisvesting voor circa 800 arbeidsmigranten, behandeld; sinds november vinden hiervoor klankbordgroepen plaats en is de volgende stap het indienen van een conceptaanvraag.

Herijking Integrale Aanpak Arbeidsmigratie

In 2026 zal een herijking plaatsvinden van de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie. Het doel van deze herijking is om het bestaande beleid verder te concretiseren en te verdiepen, nu er steeds meer inzicht is ontstaan in de

uitvoering en in de werking van bestaande processen. Daarbij worden ervaringen uit de gemeentelijke praktijk en inzichten uit regionale samenwerking met andere gemeenten betrokken. De herijking biedt ruimte om het beleid waar nodig te verduidelijken en te versterken, zodat het blijvend aansluit bij actuele ontwikkelingen en toekomstbestendig is.

Regionale themagerichte aanpak arbeidsmigratie (handhaving)

De regionale themagerichte aanpak arbeidsmigratie is gestart in juli 2025. In het najaar van 2025 is een pilot uitgevoerd, waarbij op basis van de leegstandslijst een aantal woningen in de gemeente Moerdijk is bezocht. Uit de bezoeken bleek dat een aantal van de woningen feitelijk bewoond werd door arbeidsmigranten. Op basis van de ervaringen uit de pilot is een eerste aanzet gemaakt voor een plan van aanpak. De komende periode wordt dit verder uitgewerkt tot concrete werkprocessen, onder meer door het inrichten van structurele BRP-controles en bijbehorende vervolgacties.

1.5 Oekraïne

Wijziging verblijfsstatus

Op dit moment vallen Oekraïense ontheemden onder de Europese richtlijn tijdelijke bescherming (RTB). Per 4 maart 2027 loopt deze tijdelijke bescherming af en zijn Europese lidstaten zelf aan zet om een vervangende status te organiseren. Nederland zet hierbij in op de nationale terugval optie (NTO). Op dit moment is alleen de grove schets hiervan bekend. De exacte inhoud van de NTO wordt naar verwachting dit voorjaar bekend gemaakt.

Voor zover nu bekend wordt vanuit de NTO een nieuwe tijdelijke verblijfsstatus voor 3 jaar gecreëerd. Uitgangspunt bij deze verblijfsstatus is normalisering en uiteindelijk terugkeer naar Oekraïne. Oekraïense ontheemden hebben straks naar verwachting dezelfde rechten en plichten als statushouders, met uitzondering van inburgering. Zo vervalt de leefgeldregeling en stromen mensen in de Participatiewet in. Daarnaast vervalt de regeling medische zorg Oekraïne (RMO) en worden Oekraïense ontheemden zelf verantwoordelijk voor het aanvragen van een zorgverzekering. Nieuwe ontwikkelingen over de NTO worden in de gaten gehouden om proactief te kunnen handelen.

Opvanglocatie

Psychologische hulp voor Oekraïense ontheemden: regionale samenwerking

Oekraïense ontheemden in onze regio hebben vaak te maken met grote psychische druk door trauma en onzekerheid. Het is daarom van groot belang dat zij toegang krijgen tot psychologische hulp in hun eigen taal. Hulpverlening in het Oekraïens maakt het mogelijk klachten beter te begrijpen en te behandelen.

In het reguliere zorgsysteem zijn er nog onvoldoende gespecialiseerde aanbieders die deze hulp kunnen bieden. Daarom pakken wij dit regionaal op, waarbij de Veiligheidsregio voornemens is om een psycholoog voor de regio te verbinden en aan te stellen. Zo creëren we een cultuursensitief en toegankelijk aanbod dat aansluit bij de specifieke behoeften van deze groep.

Ontwikkelingen Leefgeld en Eigen bijdrage

Maandelijks ontvangen gemiddeld 40 Oekraïense gezinnen leefgeld voor boodschappen en persoonlijke verzorging. Om hiervoor in aanmerking te komen, moeten bewoners maandelijks aangeven dat zij geen inkomsten uit werk of uitkering hebben.

Per 1 januari 2025 betalen Oekraïense ontheemden die wel inkomsten uit werk hebben en op een gemeentelijke opvanglocatie wonen een verplichte eigen bijdrage. Deze bijdrage is bedoeld voor exploitatiekosten en om verschillen met andere groepen in de samenleving te verkleinen. Momenteel zijn er 118 Oekraïense gezinnen met één of twee volwassenen in de potentiële beroepsbevolking. Per maand betalen gemiddeld hiervan 90 gezinnen met werk een eigen bijdrage. De betalingen verlopen goed en alle bijdragen voor 2025 zijn voldaan. Om werk te stimuleren, geldt de eigen bijdrage pas bij een inkomen boven 115% van het ingetrokken leefgeld plus bijdrage. Van deze regeling maken momenteel twee bewoners gebruik.

Voor het komende jaar worden geen grote wijzigingen verwacht, mogelijk wordt de hoogte van de bedragen herzien.